

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 13669/2022
29.06.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хаџића, Мирјане Андријашевић, Добриле Страјина и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Јелица Бошковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво - Одељење у Краљеву, ради накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 434/21 од 02.06.2022. године, у седници већа одржаној дана 29.06.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 434/21 од 02.06.2022. године, као о изузетно дозвољеној.

УСВАЈА СЕ ревизија тужиле, па се **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Вишег суда у Чачку Гжрр 434/21 од 02.06.2022. године, тако што се **ОДБИЈА**, као неоснована, жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Чачку Прр1 140/20 од 26.03.2021. године.

ОБАВЕЗУЈЕ се тужени да тужилци накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 79.567,20 динара, у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Чачку Прр1 140/20 од 26.03.2021. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев па је обавезана тужена да тужилци на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Основног суда у Чачку И 562/18 (раније И 1101/09) исплати на име зараде и накнаде зараде за 1997, 1998. и 2000. годину износ од 106.742,00 динара, са законском затезном каматом на износ од 2.965,00 динара на месечном нивоу од 15. у месецу за претходни месец за све наведене године до исплате, трошкове парничног поступка у износу од 17.701,88 динара, са законском затезном каматом од 17.04.2009. године до исплате и трошкове извршног поступка у износу од 14.935,00 динара, са законском затезном каматом од 15.01.2019. године као дана подношења тужбе до исплате, из

буџета Републике Србије у оквиру средстава која су намењена покрићу текућих расхода Основног суда у Чачку, осим средстава намењених за запослене и текуће одржавање објеката и опреме. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев да се обавезе тужена да тужилји на име трошкова извршног поступка из првог става изреке исплати законску затезну камату за период од 07.09.2009. године до 14.01.2019. године. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужилји накнади трошкове парничног поступка у износу од 64.500,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Чачку Гжрр 434/21 од 02.06.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда, у усвајајућем делу, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев, одлучено да свака странка сноси своје трошкове првостепеног поступка и обавезана тужилја да туженој накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 12.000,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилја је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, у смислу одредбе члана 404. Закона о парничном поступку.

По оцени Врховног суда, испуњени су услови за одлучивање о ревизији тужилје као о изузетно дозвољеној, у смислу члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС”, бр. 72/2011...10/2023, у даљем тексту: ЗПП) ради усаглашавања праксе домаћих судова у споровима за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року са одлукама Европског суда за људска права и одлукама Уставног суда донетих у поступку по уставним жалбама поверилаца новчаних потраживања из радног односа са дужницима против којих се води извршни поступак у којем је утврђена повреда права тужиоца на суђење у разумном року (одлуке Уж 807/2015 од 11.01.2018. године; Уж 8232/2015 од 24.11.2016. године; Уж 8104/2015 од 30.06.2016. године).

Из наведених разлога је, на основу члана 404. ЗПП, одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. ЗПП, Врховни суд је оценио да је ревизија тужилје основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилја је, као извршни поверилац 16.07.2009. године поднела предлог за извршење против извршних дужника „Фабрике резног алата - ФРА“ а.д. Чачак, ФРА „Алат за обраду рупе“ д.о.о. Чачак, ФРА „Алат и прибори“ д.о.о. Чачак, ФРА „Спиралне бургије“ д.о.о. Чачак, ФРА „Алат за спољни навој“ д.о.о. Чачак, ФРА „Алат за унутрашњи навој“ д.о.о. Чачак, ФРА „Производња машина“ д.о.о. Чачак и ФРА „Термичка обрада“ д.о.о. Чачак, ради наплате новчаног потраживања из радног односа - зараде, накнаде зараде и трошкова парничног и извршног поступка, на основу правноснажне и извршне пресуде Општинског суда у Чачку П1 42/2009 од 16.04.2009. године, пленидбом новчаних средстава са рачуна извршних дужника и преносом истих на рачун извршног повериоца. Предложено

извршење одређено је решењем о извршењу Општинског суда у Чачку И 1101/09 од 07.09.2009. године које је достављено Народној банци Србије ради спровођења извршења, али није спроведено, јер на рачуну извршних дужника није било довољно новчаних средстава. Извештај НБС достаљен је пуномоћнику извршног повериоца 07.12.2009. године са налогом да се изјасни у погледу промене средства извршења. Пуномоћник извршног повериоца није поступио по налогу суда па је спис архивиран 01.03.2010. године. Поднеском од 05.04.2018. године пуномоћник извршног повериоца је предложио да се поступак настави. Решењем Основног суда у Чачку И 562/18 од 11.04.2018. године утврђен је прекид поступка извршења у односу на извршне дужнике ФРА „Алат за обраду рупе“ д.о.о. Чачак, ФРА „Алат и прибори“ д.о.о. Чачак, ФРА „Спиралне бургије“ д.о.о. Чачак, ФРА „Алат за спољни навој“ д.о.о. Чачак, ФРА „Алат за унутрашњи навој“ д.о.о. Чачак, ФРА „Производња машина“ д.о.о. Чачак и ФРА „Термичка обрада“ д.о.о. Чачак, јер су престали да постоје као правна лица. Поднеском од 09.08.2019. године пуномоћник извршног повериоца је предложио промену средства извршења, тако да се извршење, уместо на новчаним средствима извршних дужника, спроведе на покретним стварима извршних дужника. О наведеном предлогу није одлучено. Поднеском од 27.11.2019. године пуномоћник извршног повериоца је означио као извршног дужника „Фабрику резних алата - ФРА“ а.д. из Чачка, као правног следбеника извршних дужника који су престали да постоје. Закључком од 16.03.2020. године одређено је да ће се наставити спровођење извршења пред јавним извршитељем, након чега је закључком председника суда од 05.06.2020. године за јавног извршитеља одређена Миланка Савић из ..., којој су 26.06.2020. године достављени списи на споровођење, а која није предузела ни једну извршну радњу осим што је 30.06.2020. године донет закључак о предујму на име накнаде за рад извршитеља.

Правноснажним решењем Основног суда у Чачку Р4 И 212/18 од 10.07.2018. године усвојен је приговор тужиље и утврђено да јој је у извршном поступку И 562/18 повређено право на суђење у разумном року и наложено поступајућем судији да предузме све мере како би се извршни поступак окончао у року не дужем од четири месеца. Извршни поступак је и даље у току, а тужилца своје потраживање није ни делимично наплатила.

На дан доношења пресуде Општинског суда у Чачку П1 42/2009 од 16.04.2009. године „Фабрика резних алата - ФРА“ а.д. из Чачка је било друштво са већинским друштвеним односно државним капиталом. Акцијски фонд РС је 2009. године са својим акцијама имао учешће од 40,3251% у капиталу матичног друштва, а ПИО фонд РС учешће од 9,7909%, а већински друштвени односно државни капитал је постојао и у време подношења предлога за извршење на основу наведене пресуде као извршне исправе и доношења решења о извршењу.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом материјалног права из члана 32. став 1, 35. став 2, 58. став 1. Устава Републике Србије, члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, члана 1. Протокола 1. уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, чл. 31. и 32. Закона о заштити права на суђење у разумном року и члана 172. ЗОО оценио основаним захтев тужиље за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у извршном поступку пред Основним судом у Чачку И 562/18 (раније Општински суд у Чачку И 1101/09) у висини неисплаћеног потраживања зараде, накнаде зараде, трошкова парничног и извршног поступка, ради чије наплате је одређено извршење решењем о извршењу Општинског суда у Чачку И

1101/09 од 07.09.2009. године. По становишту тог суда, доношењем решења којим је утврђена повреда права на суђење у разумном року испуњен је материјално-правни услов за подношење тужбе ради накнаде материјалне штете против тужене државе, чија одговорност за штету је објективна.

Другостепни суд је преиначио првостепену пресуду и тужбени захтев одбио као неоснован. Према датим разлозима, накнада имовинске штете проистекле из повреде права на суђење у разумном року није сатисфакција, већ накнада стварно претрпљене материјалне штете, па иако је тужили због дугог трајања извршног поступка, који није правноснажно окончан, решењем Основног суда у Чачку Р4И 212/2018 од 10.07.2018. године утврђена повреда права на суђење у разумном року, тужилица није доказала узрочно-последичну везу између штете чију накнаду тражи и неделотворног судског поступка, односно да је услед повреде права на суђење у разумном року претрпела имовинску штету и да је она последица неадекватног поступања органа тужене за окончање тог поступка. Тужилица није доказала да је извршни дужник у време покретања извршног поступка имао довољно средстава у својој имовини и да је, поштујући редослед исплате, могла наплатити своје потраживање да је извршни суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње прописане законом, тим пре што је тужилица у предлогу за извршење предложила само једно средство извршења (пренос новчаних средстава са рачуна извршних дужника на рачун извршног повериоца), које суд по службеној дужности није могао да мења, а које је тужилица променила након 10 година од покретања извршног поступка.

По оцени Врховног суда, основано се ревизијом тужиле указује да је другостепени суд погрешно применио материјално право.

Тужилица је доношењем решења којим је усвојен њен приговор за убрзање извршног поступка, сагласно члану 22. Закона о заштити права на суђење у разумном року стекла право на правично задовољење и право да у складу са чланом 31. став 1. тог закона поднесе тужбу против тужене државе за накнаду имовинске штете. Према члану 31. став 3. наведеног Закона, одговорност тужене Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна. Објективна одговорност за штету заснива се на постојању узрочно-последичне везе између настале штете и повреде права на суђење у разумном року.

Европски суд за људска права је у предметима у односу на Републику Србију изразио став да за неисплаћена потраживања запослених према друштвеним предузећима и предузећима са претежним друштвеним капиталом, као субјеката под контролом државе, досуђена правноснажном судском одлуком која су у извршном поступку остала ненаплаћена дужи временски период, одговара Република Србија, из сопствених средстава. Пресудама донетим у таквим предметима Република Србија је обавезана да из сопствених средстава, у року од три месеца од њихове правноснажности, исплати подносиоцима представке износе који су им досуђени правноснажним пресудама домаћих судова И Уставни суд је, уважавајући праксу међународних институција за заштиту људских права, одлукама којима је усвајао уставну жалбу због повреде права на имовину из члана 58. Устава Републике Србије услед неспровођења решења о извршењу - принудне наплате новчаног потраживања из радног односа од предузећа са већинским друштвеним капиталом, утврђивао право носиоца уставне жалбе на накнаду материјалне штете у висини износа опредељених решењем о извршењу, умањене за евентуално наплаћене износе по том основу. Такав

став прихватио је и ревизијски суд у правном закључку од 12.01.2019. године о одговорности Републике Србије за накнаду материјалне штете због неизвршења правноснажних судских одлука о новчаним потраживањима из радног односа од предузећа са већинским друштвеним или државним капиталом, уз претходно утврђену повреду права на суђење у разумном року.

У конкретном случају, тужилци је правноснажном и извршном пресудом Општинског суда у Чачку П1 42/2009 од 16.04.2009. године признато потраживање из радног односа према предузећу са већинским друштвеним (државним) капиталом. Извршни поступак, који је хитан, започео је 2009. године, а није завршен ни након утврђења 2018. године да је тужилци у извршном поступку повређено право на суђење у разумном року и наложено судији у року и дужем од 4 месеца преузме све потребне радње да би се приступило окончању извршног поступка. Из наведеног произлази да органи тужене нису предузели неопходне мере да се потраживање тужилце према извршном дужнику намири, па се не може прихватити као правилан закључак другостепеног суда да није доказана узрочно-последична веза између штете коју тужилца трпи и неадекватног поступања органа тужене у извршном поступку, односно да постоји кривица тужилце за неизвршење правноснажне и извршне пресуде односно наплате потраживања из радног односа.

По оцени Врховног суда, пропуст извршног суда у предмету Основног суда у Чачку И 562/18 (раније Општински суд у Чачку И 1101/09) да изврши пресуду Општинског суда у Чачку П1 42/2009 од 16.04.2009. године, ради наплате новчаног потраживања из радног односа тужилце, као извршног повериоца, против извршних дужника, представља повреду права тужилце на суђење у разумном року, која повреда је утврђена, у поступку који је претходио овом, правноснажним решењем Основног суда у Чачку Р4 И 212/18 од 10.07.2018. године. Тужена одговара за дугове предузећа са већинским друштвеним (државним) капиталом, какво је предузеће „Фабрика резних алата - ФРА“ а.д. из Чачка, правни следбеник извршних дужника, у односу на које тужилца има новчано потраживање из радног односа утврђено правноснажном и извршном судском одлуком. Одговорност тужене за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року је објективне природе и произлази из обавезе органа тужене да, у вршењу својих функција, предузме све неопходне мере да обезбеди извршење правноснажне и извршне пресуде, што у конкретном случају органи тужене нису учинили, па тужилца ни након дугогодишњег трајања извршног поступка није наплатила своје потраживање из радног односа. Повреда права на суђење у разумном року узроковала је штету коју тужилца трпи, па тужилци услед претрпљене повреде припада право на накнаду имовинске штете, у висини потраживања утврђеног правноснажном и извршном исправом, са трошковима парничног и извршног поступка, како је то правилно оценио првостепени суд. На тај начин тужилци ће бити надокнађена материјална штета у складу са правилом садржаним у члану 185. Закона о облигационим односима и њено имовно стање бити доведено у положај у којем би се налазило да је извршни поступак окончан исплатом досуђеног новчаног потраживања у разумном року.

Из наведених разлога, на основу члана 416. став 1.ЗПП, одлучено је као у другом ставу изреке.

Тужиљи, према успеху у ревизијском поступку, применом одредби чл. 153, 154. и 163. ЗПП, припада право на накнаду трошкова ревизијског поступка у укупном износу од 79.567,20 динара и то за састав ревизије у износу од 18.000,00 динара, као и за судску таксу на ревизију у износу од 24.626,88 динара, што укупно износи 36.940,32 динара, према важећој Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката и Таксеној тарифи из Закона о судским таксама.

Због наведеног применом члана 165. став 2. ЗПП одлучено је као у ставу трећем изреке.

**Председник већа - судија
Весна Субић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић